

UDENRIGSMINISTERIET

Samrådstale – Samråd om traktat om sikring af lokalsamfunds rettigheder over for transnationale virksomheder, Udenrigsudvalget den 9. oktober 2018

Tak for indkaldelsen til samrådet. Jeg vil gerne starte med at sige, at jeg fuldt ud deler den holdning, at enhver virksomhed har et ansvar for at overholde menneskerettighederne. Der hvor vandene skiller er i spørgsmålet om, hvordan vi så bedst sikrer at flest mulige virksomheder tager ansvaret på sig.

Menneskerettigheder og erhverv har været et prioriteret område for FN's Menneskerettighedsråd siden 2005, hvor en særlig repræsentant for FN's generalsekretær blev udpeget til at udvikle en fælles international ramme for virksomheders menneskerettighedsansvar.

Efter seks års arbejde præsenterede den særlige repræsentant FN's Retningslinjer for Erhverv og Menneskerettigheder. De blev enstemmigt vedtaget af FN's Menneskerettighedsråd i 2011 med overvældende tilslutning fra stater, erhvervsliv og civilsamfund. At man fik global konsensus om retningslinjerne for et historisk ømtåleligt emne var en meget vigtig milepæl. Retningslinjerne har tre søjler:

1. *Staters* forpligtelse til at *beskytte* borgerne mod virksomheders menneskerettighedskrænkelser,
2. *Virksomheders* ansvar for at *respekt*ere menneskerettighederne,

Og

3. *Staters* ansvar for at sikre borgerne adgang til effektiv genoprejsning ved krænkelse.

Retningslinjerne fastslår, at enhver stat har pligt til at sikre og beskytte borgerne mod krænkelse af menneskerettighederne forårsaget af virksomheder. Samtidig fastslår retningslinjerne, at enhver virksomhed har et ansvar for at respektere menneskerettighederne – uanset hvor den har hjemme, uanset hvor den opererer, og uanset størrelse.

Retningslinjerne er ikke juridisk bindende og afhænger derfor af staters og virksomheders effektive implementering. Derfor etablerede Menneskerettighedsrådet i juni 2011 en arbejdsgruppe for menneskerettigheder og transnationale virksomheder og andre selskaber. Arbejdsgruppen som i daglig tale kaldes ”Arbejdsgruppen for Erhverv og Menneskerettigheder” arbejder for en global udbredelse og implementering af FN-retningslinjerne. Danmark støtter aktivt op om denne arbejdsgruppe og dens årlige ”Forum for Erhverv og Menneskerettigheder”, hvor regeringer, virksomheder, civilsamfundet, internationale organisationer og fagforeninger fra hele verden mødes.

Der er tale om et vigtigt og prioriteret område for Danmark. I 2014 var Danmark et af de første lande til at udvikle en national handlingsplan om menneskerettigheder og erhvervsliv. I dag har omkring 21 lande udviklet nationale handlingsplaner, og i mange flere lande er processen i gang. Så der er stor opbakning til retningslinjerne, som i stigende grad bliver integreret i både international og national regulering, ligesom store og små virksomheder i både Danmark og i resten af verden arbejder aktivt med implementering. Arbejdet for at udbrede FN-retningslinjerne – til stater, til investorer og til virksomheder – er desuden en afgørende krumtap for 2030-dagsordenen.

Udbredelsen og efterlevelsen af retningslinjerne er fortsat i en tidlig fase, men vi oplever bred opbakning. Implementering tager tid, og det er klart, at der er udfordringer. Det er det arbejde vi bør fokusere på, før vi begynder at overveje noget nyt. Forhandling af et juridisk bindende instrument på nuværende tidspunkt vil alt andet lige fjerne fokus fra det vigtige arbejde med at sikre fuld implementering af retningslinjerne. Og det er langt fra sikkert, at vi kan opnå universel tilslutning til et juridiske bindende instrument, som vi nu har det til FN-retningslinjerne.

Det er også en af grundene til, at mange lande var skeptiske, da man i 2014 oprettede et parallelt spor i form af FN's mellemstats-

lige arbejdsgruppe for menneskerettigheder og transnationale virksomheder, som arbejder for udarbejdelsen af et juridisk bindende instrument for transnationale virksomheder og dermed ikke for implementeringen af FN's retningslinjer. Faktisk var der flere lande, der stemte imod eller afholdt sig fra at stemme, end der stemte for. Ikke ligefrem et solidt grundlag at forhandle en ny traktat på.

Jeg vil derfor til det første spørgsmål svare, at selvom Danmark og EU har været skeptiske, så har man fra EU's side deltaget i arbejdsgruppens sessioner og fremført en fælles EU-position. Det er nemlig både Danmarks og EU's holdning, at såfremt man vil udarbejde et retligt bindende instrument, så skal det gælde for alle økonomiske aktører, også nationale selskaber og statsejede selskaber. Og ikke alene transnationale selskaber. Det er også afgørende, at instrumentet har en reel merværdi i forhold til retningslinjerne. Vi ser fortsat arbejdet med udarbejdelse af nationale handlingsplaner som afgørende for beskyttelsen af borgere mod menneskerettighedskrænkelser. Og sammen med en række andre lande tilskynder vi Kommissionen til at udarbejde en EU handlingsplan for ansvarlig virksomhedsadfærd.

Udover at det kan vise sig umuligt at opnå global konsensus om et juridisk bindende instrument, så kan man risikere, at processen i sig selv vil sætte implementeringen af retningslinjerne i bero: Når

virksomhederne oplever usikkerhed om, hvad fremtiden bringer, vil mange afvente udviklingen fremfor at gå videre på basis af FN's retningslinjer. Det kan i værste fald underminere FN-retningslinjerne.

Fra dansk side ønsker vi under alle omstændigheder at følge forhandlingerne tæt med henblik på løbende at vurdere, om der skulle opstå grundlag for, at vi engagerer os i større grad end hidtil. Derfor forventer vi at være tilstede under arbejdsgruppens kommende samling. Tilsvarende deltog vi i går i et møde, hvor man drøftede arbejdsprogrammet for den kommende samling i Geneve.

Til det andet spørgsmål må jeg svare, at jeg vurderer det som usikkert, om man vil styrke menneskerettighederne med en traktat. Men det afhænger jo selvsagt af, hvordan et sådan instrument kommer til at se ud, og om man kan få skabt den nødvendige opbakning.

Jeg har allerede redegjort for vores bekymringer. Det er for tidligt at spå om, hvorvidt man for det første kan opnå tilstrækkelig opbakning og for det andet om, hvorvidt teksten kan ende et sted, hvor det vil styrke menneskerettighederne. Som det ser ud nu, er

det ikke min vurdering. Men jeg vil selvfølgelig ikke helt udelukke, at det kan ændre sig, hvis arbejdsgruppen i højere grad begynder at være lydhør over for de forskellige synspunkter i sagen.

Til det tredje og sidste spørgsmål om den franske lovgivning fra 2017, kan jeg oplyse, at loven blev vedtaget af det franske parlament i februar 2017, og stiller krav om nødvendig omhu ('due diligence') i multinationale selskaber i forhold til bl.a. miljø og menneskerettigheder. Kravene er formuleret med afsæt i OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder. Loven forventes, ifølge oplysninger fra den franske ambassade i København, at omfatte ca. 150-200 virksomheder.

Det er ikke det eneste nationale lovgivningstiltag, som er taget fornylig, og som tager afsæt i nævnte internationale retningslinjer.

Eksempelvis vedtog det hollandske parlament i februar 2017 en 'due diligence'-lov mod børnearbejde. I Storbritannien har man senest i 2015 gennemført den såkaldte "UK Modern Slavery Act" med krav til, at virksomheder med forretninger i Storbritannien udarbejder en årlig udtalelse om slaveri og menneskehandel.

Jeg mener som nævnt, at vi skal fremme en udvikling, hvor virksomheder tager arbejdet med at respektere nævnte internationale

retningslinjer alvorligt. Men jeg er ikke overbevist om, at tendensen til nationale særtiltag er den rette vej frem.

Hvis denne tendens fortsætter, kan vi risikere at ende med et virvar af nationale lovgivninger for udvalgte grupper af virksomheder på et område, der har en kompleks global karakter.

Regeringen vil fortsat arbejde for at fremme en udvikling, hvor danske såvel som udenlandske virksomheder tager arbejdet med ansvarlige virksomhedsadfærd og respekten for internationale retningslinjer alvorligt.

Det er også baggrunden for, at udviklingsministeren og den daværende erhvervsminister i oktober 2017, sammen med en række andre lande, i et brev til Kommissionen har opfordret til, at også EU udarbejder en handlingsplan, der kan vise vejen for ansvarlig virksomhedsadfærd (CSR) i Europa.

Det er vigtigt, at dialogen også løftes ind i EU, da EU spiller en vigtig rolle på denne dagsorden. Og dialogen bør foregå i tæt dialog med virksomheder, NGO'er og andre kerneinteressenter.

Jeg håber, at jeg har besvaret jeres spørgsmål. Mange tak for ordet.